

KÚRIA

Bfv.II.1538/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év február hó 4. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által az I. rendű terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kalocsai Városi Bíróság 3.B.56/2011/68. számú, illetőleg a Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Fkf.14/2013/29. számú ítéletét megváltoztatja;

az I. rendű terhelttel szemben halmazati büntetésül jogerősen kiszabott 6 év börtönbüntetést az 1978. évi IV. törvény 85. §-a (4) bekezdésének mellőzésével, a 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatot I. rendű terhelt tekintetében nem érinti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

1. A Kalocsai Városi Bíróság a 2012. október 24. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 3.B.56/2011/68. számú ítéletével I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett rablás büntettének kísérletében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 321. § (1) bekezdés 1. fordulat, (3) bekezdés c) pont

2. fordulat], testi sértés büntettének kísérletében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés, (2) bekezdés], személyi szabadság megsértésének büntettében [korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés, (3) bekezdés 1. fordulat a) pont], magánlaksértés büntettében [korábbi Btk. 176. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont], 7 rendbeli - 4 esetben társtettesként elkövetett - lopás vétségében [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, 5 esetben (2) bekezdés c) és d) pont, 2 esetben (2) bekezdés c) és f) pont], folytatólagosan - részben társtettesként elkövetett - lopás vétségében [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) és f) pont], társtettesként elkövetett lopás büntettében [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) és d) pont, (5) bekezdés b) pont] és 5 rendbeli közokirattal visszaélés vétségében [korábbi Btk. 277. § (1) bekezdés].

Ezért őt - halmazati büntetésül - 9 év 6 hónap fegyházra és 9 év közügyek eltiltására ítélte. Egyszersmind az ellene lopás vétsége [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) és d) pont] és lopás büntette [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) és d) pont, (5) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól felmentette. Rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről, a polgári jogi igényekről és a bűnügyi költségről.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2013. április 9. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Fkf.14/2013/29. számú ítéletével az első fokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta:

- a szabadság és emberi méltóság elleni cselekményét társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettének [korábbi Btk. 176. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és d) pont, (4) bekezdés] szerint minősítette,
- a 3/XI. tényállási pontban írt cselekményét a felhívott jogszabályhely változatlanul hagyása mellett társtettesként elkövetett lopás vétsége kísérleteként minősítette,
- a szabadságvesztés büntetés tartamát 6 évre, a közügyektől eltiltás tartamát 6 évre enyhítette,
- a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg,
- 1.700 forint vagyonekobzást rendelt el,
- korrigált egyes polgári jogi igényekre vonatkozó rendelkezéseket; egyebekben az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

A másodfokú bíróság észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása körében figyelmen kívül hagyta az alábbi szabályokat (másodfokú ítélet 11. oldal 1. bekezdés):

A terhelt terhére megállapított rablás büntettének kísérlete, testi sértés büntettének kísérlete és személyi szabadság megsértésének

büntette e cselekmények elkövetésekor (tényállás 1. pont: 2010. december 30., tényállás 3/V. pont: 2011. április 5., tényállás 3/VI. pont: 2011. május 4., tényállás 3/VIII. pont: 2011. május 12., tényállás 3/IX. pont: 2011. nyara, tényállás 3/XI. pont: 2011. június 18., tényállás 3/XII. pont: 2011. június 9.) hatályban volt korábbi Btk. 137. §-ának 17. pontja alapján személy elleni erőszakos bűncselekmények minősült.

A korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének 1. mondata szerint, ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Erre figyelemmel a Btk. 83. §-ának (2) bekezdés szerinti középérték az I. rendű terhelt tekintetében 12 év 6 hónap.

A másodfokú bíróság megállapította továbbá, hogy az I. rendű terhelt egyik lábát az első fokú ítélet meghozatalát követően amputálták, amit jelentős mértékű enyhítést engedő körülménynek értékelt. Erre figyelemmel - szemben az ügyész súlyosításra irányuló fellebbezésével - a szabadságvesztés tartamát enyhítette.

2. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatában megállapította, hogy a korábbi Btk. 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása alaptörvény-ellenes (1. pont); megállapította továbbá, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (2013. július 1. napjától hatályos Btk.) 81. § (4) bekezdése is alaptörvény-ellenes (2. pont), ezért azt a hatálybalépésére, 2013. július 1-jére visszaható hatállyal megsemmisítette; elrendelte egyúttal a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése, valamint a hatályos Btk. 81. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát (3. pont).

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be - a Be. 417. §-ának (2) bekezdésében foglalt hivatalból fakadó kötelezettségére figyelemmel, a Be. 416. §-a (1) bekezdés e) pontja alapján - BF.1718/2014/1. szám alatt felülvizsgálati indítványt az I. rendű terhelt javára. Tájékoztatva egyúttal a Kúriát, hogy az I. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be.

A Legfőbb Ügyészség indítványa szerint, amennyiben az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát rendeli el, a Be. 423. § (2) bekezdésének 2. mondata szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell eljárni azzal, hogy az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhely figyelmen kívül marad. A Be. 423. §-ának (4) bekezdésében előírt felülvizsgálati indítványban

meghatározott okhoz kötöttség mellett - leszámítva az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhelyet - a jogerős ügydöntő határozat meghozatala során alkalmazott törvényt kell ugyancsak alkalmazni.

Az elkövetéskor (tényállás 3/XII. pont: 2011. június 9.) és a jogerős elbíráláskor (2013. április 9.) - azonos tartalommal - a korábbi Btk. 85. §-ának (2) bekezdése szerint a büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények büntetési tételei közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni. A (3) bekezdés pedig arról rendelkezett, hogy ha a törvény a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább kettő meghatározott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Mindebből következően, miután a bűnhalmazatban álló bűncselekmények közül legsúlyosabb minősített rablás büntette öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, halmazati büntetésként öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, melynek középértéke tíz év.

A Legfőbb Ügyészség indítványa szerint az alapítéletben jogerősen kiszabott büntetés mértéke nem terjeszkedik túl a törvényes tételkereten. A büntetés kiszabása körében figyelembe vett körülményekre tekintettel az enyhébb végrehajtási fokozatban végrehajtani rendelt büntetés arányban áll a cselekmények tárgyi súlyával és az alanyi bűnösség fokával. Feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt. Mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Kúria - tanácsulésen eljárva - a Kecskeméti Törvényszék 2.Fkf.14/2013/29. számú ítéletét - a Be. 427. § (2) bekezdésének alkalmazásával - változtassa meg; a szabadságvesztést I. rendű terhelttel szemben a korábbi Btk. 85. §-ának (1)-(3) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak; egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 426. §-a alapján hatályában tartsa fenn.

Az I. rendű terhelt és védő nem tett észrevételt az ügyészi indítványra.

III.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - az alábbiak szerint - alaposnak találta.

Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatának 3. pontjában elrendelte a korábbi Btk. - a határozat 1. pontjában alaptörvény-ellenesnek nyilvánított - 85. § (4) bekezdése, valamint a hatályos Btk. - a határozat 2. pontjában 2013. július 1-jére visszaható hatállyal megsemmisített - 81. § (4) bekezdésének

alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 45. §-ának (6) bekezdése alapján.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás és szabálysértési eljárás felülvizsgálatát rendeli el, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne.

A Be. - az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdéséhez kapcsolódó - 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja szerint a jogerős határozat ellen felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

A legfőbb ügyész - a hivatalból folyó kötelezettségének [Be. 417. § (2) bekezdés] eleget téve - a felülvizsgálati indítványt benyújtotta.

Az I. rendű terhelt a kiszabott szabadságvesztés büntetést jelenleg is tölti, a büntetés végrehajtása tehát még nem fejeződött be.

A felülvizsgálati eljárás törvényi feltételei megvalósultak.

A Be. 423. § (2) bekezdése 1. mondatának főszabálya szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos, ellenben a 2. mondat szabályozásában a 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontjában meghatározott esetekben az elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A felülbírálat kapcsán „elbíráláson” általában a megtámadott határozat jogerős meghozatalát értjük. A Be. 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontja esetében mégis a felülvizsgálati indítvány elbírálása értendő.

Ez értelemszerű, mert ellenkező esetben vissza kellene térni az alapügybeli elbírálásakor hatályos jogszabály alkalmazásához, csak hogy az már egészben, vagy részben nem létezik. Nem létező jog pedig értelemszerűen nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság annak idején leszögezte: A nullum crimen sine

lege és a nulla poena sine lege alkotmányos alapelvek, amelyeknek számos büntetőjogi szabály adja meg jogszerű tartalmát. Ilyen szabály a bűncselekmény fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés és a büntetési rendszer törvényes fogalmai. A bűncselekmény fogalom ugyanúgy, mint a büntetés fogalma, az egyén büntetőjogi felelőssége és felelősségre vonása szempontjából döntő. Az egyén alkotmányos szabadságát, emberi jogait nem csak a büntetőjog különös részének tényállásai és büntetési tételei érintik, hanem alapvetően a büntetőjogi felelősség, a büntetéskiszabás és a büntethetőség összefüggő zárt szabályrendszere. A büntetőjogi felelősség minden szabályának módosulása, alapvetően és közvetlenül érinti az egyéni szabadságot és az egyén alkotmányos helyzetét. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, Indokolás IV.3. pont]

A hatályos büntető törvény elején, az 1. §-ában megfogalmazott törvényességi elv is ezt juttatja kifejezésre: Az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével - törvény az elkövetés idején büntetni rendelt [(1) bekezdés]; bűncselekmény elkövetése miatt nem lehet olyan büntetést kiszabni vagy intézkedést alkalmazni, amelyről törvény az elkövetés - vagy a 2. § (2) bekezdés alkalmazása esetén az elbírálás - idején nem rendelkezett [(2) bekezdés].

Ezért az alapeljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés - Alkotmánybíróság által kimondott - semmisségéből következően a semmissé nyilvánított jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés félretételével kell a felülvizsgálati határozatot meghozni.

Miután pedig az Alkotmánybíróság nem egy jogszabály (a korábbi Btk.) egészét, hanem egy jogszabály valamely rendelkezését [korábbi Btk. 85. § (4) bekezdését] semmisítette meg, a felülvizsgálat során a jogszabály fennmaradó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Ez következik abból is, hogy a felülvizsgálati indítványt a legfőbb ügyész kifejezetten egyedül abból az okból terjesztette elő, miszerint az alapügyben eljáró bíróság a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése alapján hozta meg a határozatát.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a megtámadott határozatot - a feltétlen eljárási szabálysértésektől eltekintve - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés 1. fordulat]. A felülvizsgálati indítványhoz kötöttség folytán a Kúria az alaptételeket csak a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó részében és kizárólag a

korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének a megsemmisítése miatt bírálhatja felül. Az alapítélet más részének (pl. bűnösség) és más okból (pl. a büntető törvény időbeli hatálya) történő felülbírálatára a Kúriának nincs törvényes lehetősége.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésére figyelemmel a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján elrendelt felülvizsgálat nem eredményezi szükségképpen a büntetés, illetve az intézkedés csökkentését vagy mellőzését, avagy a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülést vagy annak korlátozását. A felülvizsgálat megteremti ezen következmények lehetőségét [ld. „következne” kitétel az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésében].

A Kúria egyetértett a Legfőbb Ügyészség indítványával abban, hogy a büntető törvény időbeli hatálya nem vizsgálható. A Be. 423. § (2) bekezdésének 2. mondata szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell eljárni azzal, hogy az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhely figyelmen kívül marad, és a Be. 423. §-ának (4) bekezdésében előírt felülvizsgálati indítványban meghatározott okhoz kötöttség mellett - leszámítva az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhelyet - a jogerős ügydöntő határozat meghozatala során alkalmazott törvényt kell alkalmazni.

Amint arra indítványában a Legfőbb Ügyészség ugyancsak helyesen rámutatott, korábbi Btk. 85. §-ának (2)-(3) bekezdéséből következően - miután a bűnhalmazatban lévő legsúlyosabban büntetendő bűncselekmény büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés - az I. rendű terhelttel szemben halmazati büntetésként öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. Ennek középértéke - a korábbi Btk. 83. §-ának (2) bekezdése alapján - tíz év szabadságvesztés.

Amint arra az Alkotmánybíróság is rámutatott: Az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót. (1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 577.) A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az elkövető előéletét, a bűnismétlést, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményeket. A büntetőjog az elkövetés tekintetében különös, felelősségfokozó jelentőséget tulajdonít az ismételt elkövetésnek. {23/2014. (VII.15.) AB határozat, Indokolás [42].}

A Kúria az alapügyben eljáró elsőfokú bíróság által feltárt és a másodfokú bíróság részéről nem kifogásolt büntetéskiszabási

tényezők újraértékelését elvégezte. Ennek eredményeként azt állapította meg, hogy az I. rendű terhelttel szemben kiszabott 6 év börtönbüntetés ezen alkotmányos elveknek megfelel. A jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetés mértéke és fokozata törvényes.

Az alapügyben eljáró bíróságok által feltárt (első fokú ítélet 32. oldal 3-4. bekezdés; másodfokú ítélet 10. oldal 5. bekezdés, 11. oldal 3. bekezdés) és a másodfokú bíróság részéről megfelelően értékelt büntetéskiszabási tényezők a törvényesen kiszabott büntetés tartamának további csökkentését nem indokolják. Ez a büntetés megfelelően szolgálja a büntetés céljait (korábbi Btk. 37. §), arányban áll az I. rendű terhelt cselekményeinek és személyének a társadalomra veszélyességével.

Az I. rendű terhelttel szemben alkalmazott halmazati büntetést a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése mellőzésével, a 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekintette kiszabottnak.

A kifejtettekre figyelemmel - miután az ítélet hatályon kívül helyezését eredményező feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt - a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata alapján tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata szerinti összetételben, - a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és az alapítéletet - a Be. 427. §-ának (2) bekezdése alapján - megváltoztatta. Az I. rendű terhelttel szemben halmazati büntetésül jogerősen kiszabott 6 év börtönbüntetést a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének mellőzésével, a 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekintette kiszabottnak.

A Kúria ítélete a megtámadott határozatot egyebekben nem érinti.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. február 4.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági ügyintéző

